

FEDERAȚIA COMUNITĂȚILOR
EVREIEȘTI DIN ROMÂNIA

MEMORIA CIMITIRELOR EVREIEȘTI

EDITATĂ CU SPRIJINUL
MINISTERULUI CULTURII ȘI CULTELOR

București, 2007

-

SUMMARY

1. A Reason to Remember the Jewish Cemeteries

A Sacred Inheritance, A Sacred Duty –

Dr. Aurel Vainer, President of FEDROM / 7

2. The Jewish Cemeteries – A Look Upon Reality

The Jewish Communities in Romania - listed / 31

The Jewish Cemeteries in Romania - listed / 38

Every Person Has a Name

Photos / 49

3. Remember!

The Respect and Duty for Those Who Passed Away

The Speech of Rabbi Menachem Hacohen,

The Great Rabbi of Jewish Communities in

Romania / 51

Tomb Stones - Explanations of the Inscriptions / 59

Photos / 70

4. Prayers

Kadish / 79

El Male Rahamim / 81

Izkor- Yizkor / 81

5. Word Dictionary

Cemetery / 84

Funeral / 86

Iarzeit / 89

Candels / 91

Death / 91

6. Responsibility and Duty - Thinking The Future / 97

7. A Call to Remember / 103

1. A REASON TO REMEMBER THE JEWISH CEMETERIES

A Sacred Patrimony, A Sacred Duty

One of the most important missions of the Federation of Jewish Communities of Romania is the preservation and development of the Jewish sacred patrimony inherited from the Jews who lived in Romania for centuries and still do live here.

A very special place within this patrimony is taken by the Jewish cemeteries. The whole country has 810 cemeteries, more than 750 of them being located in places where no Jew has been living in the last decades.

Of course, the situation of the Jewish cemeteries is very different from one place to another, from a community to another. First of all, there are differences related to the material situation of each community. Second of all, there are different capabilities to take care of these cemeteries.

In the last two years, the Federation of Jewish Communities of Romania focused more and more on properly maintaining the Jewish cemeteries, in the better conditions, even though there are a lot of hardships. These

refer to the need to assure protection to the cemetery, by properly enclosing it, but also the personnel to assure the security of the cemetery and the care of the tombs.

We are talking about hundreds of cemeteries that need hundreds of people for guarding and maintenance. They must be paid and, for all these, the Federation of Jewish Communities of Romania created strategies to assure the necessary revenues for properly keeping and maintaining the cemeteries. Doubtlessly, any aid from those who understand and correctly evaluate FEDROM's efforts to keep and transmit the Jewish spiritual heritage to the future generations, will be properly appreciated and used.

During a lot of years, nature, the weather and time visibly marked the look of Jewish cemeteries – the vegetation has grow, in many of them being abundant and covering the tombstones. The lack of maintenance, of care for the cemeteries as a whole, as well as for every single tomb, has left deep, unpleasant marks. For example, we have the cemetery from Vatra Dornei, the cemetery from Târgul Ocna, the old cemetery from Botoșani, where the vegetation has grown for several years...

Obviously, we are determined to act. *The Schedule of measures* adopted in 2006, stipulates the use of the resources of the Federation, of the amounts provided by the Romanian Government – and we use this opportunity to thank the Government for their support – as well as of the revenues from the “Caritatea” Foundation, of which the Federation of Jewish Communities of Romania

is a founding member, having an important role in taking decisions. Starting with 2007, the sources from the “Caritatea” Foundation represent a very important support from our programs that refer to cemeteries and synagogues.

We are conscious of our sacred duty, entailed by our Jewishness – we need to honor our parents and ancestors. The “Ten Commandments” talk about this. Our respect consists of the care for the cemeteries where they are buried, where they keep their name for eternity.

The Law talks about the right of property, about the quality of owner that the Federation of Jewish Communities from Romania has upon the Jewish cemeteries and synagogues since 2002. This quality provides the owner, the Federation of Jewish Communities from Romania, with the right to take decisions related to the properties, but also with the duty to maintain the property in proper conditions, by maintenance and surveillance. The leadership of the Federation discussed about many times, and the measures that were taken and are applied lead to good results.

We close the year 2007 with important accomplishments and we are seriously thinking about our schedule for 2008 and for the following years. We have projects to rehabilitate the synagogues from Tulcea, Făgăraș, Constanța and Vatra Dornei. The list is longer. These synagogues need repair works, urgent consolidation, since nothing was repaired there for very many years.

About the cemeteries, we are going to continue

the project of fully enclosing them, even in the case of cemeteries where no Jew has been living in the last decades. After finalizing the enclosures, we shall work on the looks of the cemeteries.

Also, we are trying to assure minimal maintenance equipment for all cemeteries, such as mowers, for the maintenance personnel to do their work much better. We need to eliminate and stop the growth of the weeds that make the cemeteries look so unpleasantly. We are also planning to rehabilitate the fallen monuments within the cemeteries and to repair them, from case to case. Many of these monuments, being very old, fell down from natural causes. The important fact is the collective will and constant, serious concern of the Board of Leadership of the Federation of Jewish Communities from Romania, of its leaders, of the President, of the whole team working in the Federation, so as to solve the presented problems.

We made an appeal to the Jews who were born in Romania and not only to support us financially and materially. Unfortunately, the result is insignificant. We shall continue this appeal and we are thinking of other solutions. All over the world, there are possibilities to attract financial resources for the maintenance of synagogues and cemeteries, but we have not identified them yet. We are focusing on attracting resources from funding projects – structural funds or other sources from the European Union – but also from various donor countries or private donors, be they foundations, societies or funds that we could use to maximize our potential.

An approximate, modest evaluation shows that the Federation of Jewish Communities of Romania needs financial resources of about 30 million Euros in order to bring the 810 cemeteries to an acceptable state.

This is not a caprice, but a sacred duty, especially since the Jewish spiritual patrimony is part of Romania's national patrimony, a fact acknowledged by the Government. For hundreds of years, Jews and non-Jews have been working and living together on today's Romanian territory. Inevitably, we have a common patrimony, built and made up of the spiritual and material heritage of each of us.

In front of history, of pain, people become sensitive. We want this action of presenting the Jewish cemeteries the way they are – with the support of memories, remembrance, people – facts that cannot be denied, in order to make people sensitive, Jews and non-Jews alike, only together can we keep this sacred patrimony and present it in the future.

A clear proof that there is a serious interest for the preservation of Jewish cemeteries is given by the “Filantropia” cemetery from Bucharest, the Jewish cemeteries from Braşov, Oradea, Târgu Mureş, Botoşani, which I can proudly invite you to visit. People are interested in the maintenance of the cemeteries, of the graves. They do not forget about their sacred duty towards their ancestors, nor about their duty towards the future generations.

Let us do our duty towards our parents, our ancestors, by keeping the spiritual sacred Jewish patrimony – the cemeteries and synagogues – in good conditions, so that the next generation will be proud of this priceless heritage.

Dr. Aurel VAINER,
President of FEDROM

2. CIMITIRELE EVREIEȘTI – O TRECERE ÎN REVISTĂ A REALITĂȚII

Aici, timpul capătă alte dimensiuni, anii se măsoară în înălțimea copacilor și în duritatea pietrei – Cimitirul Râmnicu Sărat
Here, time receives different dimensions, the years being measured by the height of the trees and toughness of stones

THE JEWISH CEMETERIES – A LOOK UPON REALITY

Pietre tombale – oameni care au fost, rădăcini care ne susțin neamul, locuri care au nevoie de atenția noastră – Cimitirul Râmnicu Sărat
Tomb stones – people who used to live there, roots that support our nation, places that need our attention

Aleile din cimitir – drumuri pe care, unii dintre noi, ne-am condus pentru ultima dată părinții, prietenii... Cimitirul Râmnicu Sărat
The alleys of the cemetery – paths on which some of us went for the last time together with our parents and friends...

Gardul de împrejmuire se repară, se curăță locul de vegetația abundentă - Cimitirul Rădăuți
The enclosing fence is being repaired and the whole place is being cleansed from the abundant weeds

Parcela 1 a cimitirului – loc curat, îngrijit, semn că există interes și preocupare pentru prezervarea patrimoniului sacru al evreilor – Cimitirul Rădăuți
Plot 1 of the cemetery – a clean and nice place, meaning that there is interest and concern for the preservation of the sacred patrimony of the Jews

Piatră tombală pe care numele abia se poate citi, semn că a trecut multă vreme – Cimitirul Rădăuți
A tombstone on which the name is barely readable, meaning that a long time has passed since the burial

Intrarea în cimitir – Cimitirul Rădăuți
Entrance to the cemetery

Cimitirul evreiesc din Tg. Frumos
The Jewish cemetery from Tg. Frumos

Vremea, natura și timpul au înclinat sau răsturnat pietrele. Datoria sacră ne obligă să intervenim pentru a pune lucrurile în ordine – Cimitirul Rădăuți
The weather, nature and time left the stones tilted or completely fallen on the ground. Our sacred duty obliges us to intervene and set things right

...și oameni și natură se modifică după după loc, iar odihna se transformă în veghe – Sibiu

...people and nature change after the place, and the rest is changed into vigil

ACEASTĂ PIATRĂ FUNERARĂ MĂRTURISEȘTE UN TRECUT CARE
 NU SE UITĂ .

Laerimile searse nu au dispărut, spun eu amărăciune, oă aici dorm somnul de
 veci 126 suflete, cari au murit ca eroi, pentru că au fost evrei, fiii
 celui de Sus, cari au propovăduit iubirea dintre oameni .

La 5 Septembrie 1944, bandele horthiste-fasciste dușmanii omenirii
 au ocupat vremea comună Sărmaș, unde au adunat pe toți evreii
 bărbați, femei și copii, într'o casă (lagăr) ținându-i acolo fără hrană, sub
 pază torturându-i și bățjocorindu-i în modul cel mai barbar timp de
 10 zile, după care timp au fost luați eu deasila pe acest deal al plângerii
 ucigându-i în modul cel mai satfic, în ajunul sârbătorii
 Ros hasana, anul 5704 (16 sept. 1944.)

Faptele acestor criminali sunt unice, în istorie poporul evreu nu va uita

DORMIȚI ÎN

- trecutul nu se uită, se mărturisește
- the past is not forgotten, it is testified

tineri evrei respectând memoria celor morți
Young Jews keeping the memory of the departed

locuri în care tăcerea înseamnă respect, iar lumina aducere aminte - Sarmaș
places where silence means respect, and light means remembrance

Podu Iloaiei, județul Iași – *gropi comune*
Podu Iloaiei, Iași County – *common graves*

ÎN MEMORIA CELOR
640 EVREI ÎNGROPAȚI AICI
VICTIME ALE BARBARIEI
FASCISTE. UCIIȘI ÎN
„TRENUL MORȚII” ÎN
ZILELE DE 29-30 Iunie
ȘI 1 Iulie 1941.
SĂ NU UITĂM CRIMELE
FASCISMULUI

שִׁכְבֵנו לְאֶרֶץ חַיִּוֹת נֶעַד וּזְקֵן
בְּיַמֵּי הַפְּרִשָׁת פְּתַח יֵאֵסִי כִּד הוּא
תִּמְצוּ תִשָּׂא נִהְרָנוּ עַל מִדְּוֶשׁ הַשָּׁמַיִם
הַרְבֵּה אֲלֵפִים מֵאַחֲבֵי
עַי הַרְוֵצוֹתִים הַפְּאִשִׁיִּסְטִים
פֶּדָה נִמְלָנוּ שֶׁשׁ מֵאֹת וְחֲמִישִׁים מֵדָם
שֶׁנִּתְחַנְּנוּ וְנִעַזוּ בַּעֲמַל וּבְעִנְיָוִים מֵשִׁים
בְּרַכְבֵּת הַמֵּוֹת שֶׁהוֹלִיכָה
אוֹתָם מֵאֵסִי וְעַד פֶּאָן
ת.נ.צ.ב.ד.

Împotriva uitării și pentru ca actele de barbarie să nu mai facă victime, Podu Iloaiei, județul Iași
Against forgetting and so that the acts of barbarism will make no more victims, Podu Iloaiei, Iași County

Roman – Cimitirul evreiesc – *pietre sub care stau amintiri, vise, renunțări...*

Roman – The Jewish cemetery – *under these stones there are memories, dreams, abandonment...*

Roman, 29-30 iunie și 1 iulie 1941 – *lacrimile au înghețat în ochii martorilor acestor erori, iar sufletele au încrămențit de durere – cei asinați în Trenul Morții*

Roman, June 29-30 and July 1, 1941 – *tears froze in the eyes of the witnesses to this error, and their souls were stuck with pain – those killed in the Death Train*

*Cimitirul din Siret
The cemetery from Siret*

*Cimitirul Evreiesc Timișoara – Mormântul prim-rabinului dr. Ernest
Neumann
Timișoara, The Jewish cemetery – The tomb of Prime Rabbi Dr. Ernest
Neumann*

Lista Comunităților Evreiești din România
The Jewish Communities in Romania - listed

Nr	Comunități	Obști și localități în care sunt evrei membri ai comunităților
1.	<p>Comunitatea Evreilor din BUCUREȘTI Sediul: Str. Sf. Vineri, 9-11, sector 3 Telefon/Fax: 021/3131782 Președinte: Ossy Lazar <i>Nr. total membri: 3706</i></p>	<p>Membri ai comunității din alte localități: Breaza, Călărași, Crevedia, Dâmbovița, Giurgiu, Pantelimon, Pipera, Progresul, Slobozia, Voluntari</p>
2.	<p>Comunitatea ALBA IULIA Sediul: Str. T. Vladimirescu, 4, Telefon: 0258/817840 Președinte: Lia Borza <i>Nr. total membri: 58</i></p>	<p>Membri ai comunității din alte localități: Aiud, Blaj, Cugir, Ocna Mureș, Săcele, Sebeș</p>
3.	<p>Comunitatea ARAD Sediul: Str. Tribunu Dobra, 10, Telefon: 0257/281346; Fax: 0257/281310 Președinte: Ionel Schlesinger <i>Nr. total membri: 350</i></p>	<p>Membri ai comunității din alte localități: Bocig, Chișineu Criș, Curtici, Ghioroc, Lipova, Masca, Pâncota</p>
4.	<p>Comunitatea BACĂU Sediul: Str. Gh. Apostu, 11, Telefon/Fax: 0234/534.714; 0234/533.511 Președinte: Hary Vigdar <i>Nr. total membri: 281</i></p>	<p>Obștea BUHUȘI Obștea MOINEȘTI Responsabil: Raphael Kohlenberg Obștea ONEȘTI Responsabil: Schwartz Pincu Membri ai comunității din alte localități: P. Turcului, Tg. Ocna</p>

5.	Comunitatea BAI A MARE Sediul: Str. Someșului, 3, Telefon: 0262/211.231 Președinte: Nachman Salic <i>Nr. total membri: 83</i>	Membri ai comunității din alte localități: Copalnic Mânăștur, Seini
6.	Comunitatea BĂRLAD Sediul: Str. Sf. Ilie, 5, Telefon/Fax: 0235/412.001 Președinte: Bernard Ușer <i>Nr. total membri: 33</i>	
7.	Comunitatea BISTRIȚA Sediul: Str. Gral. Grigore Bălan, 9 Telefon: 0745.616.496 Președinte: Fredi Deac <i>Nr. total membri: 32</i>	Membri ai comunității din alte localități: Năsăud, Parva
8.	Comunitatea BOTOȘANI Sediul: Str. 1 Decembrie, 54 Telefon: 0231/ 514.659 Președinte: Iosef David <i>Nr. total membri: 96</i>	Membri ai comunității din alte localități: Ripiceni, Săveni
9.	Comunitatea BRĂILA Sediul: Str. Petru Maior, 14, Telefon: 0239/611.230 Președinte: David Segal Iancu <i>Nr. total membri: 167</i>	Membri ai comunității din alte localități: Valea Cânepei
10.	Comunitatea BRAȘOV Sediul: Str. Poarta Schei, 27, Telefon/Fax: 0268/ 511.867 Președinte: Tiberiu Roth <i>Nr. total membri: 270</i>	Obștea SF. GHEORGHE Responsabil: Rosner Herman Membri ai comunității din alte localități: Codlea, Covasna, Făgăraș, Malnaș, Ozun, Teliu
11.	Comunitatea CLUJ Sediul: Str. Tipografi ei, 25 Telefon: 0264/596.600; Fax: 0264/433.470 Președinte interimar: Roszai <i>Nr. total membri: 496</i>	Membri ai comunității din alte localități: Gilău, Sânpetru Almașului, Turda, Zalău

12.	Comunitatea CONSTANȚA Sediul: Str. Sarmisegetuza, 3 Telefon: 0241/ 611.598 Președinte: Carol Friedman <i>Nr. total membri: 59</i>	Membri ai comunității din alte localități: Mangalia
13.	Comunitatea CRAIOVA Sediul: Str. Horezului, 15 Telefon: 0351/434.036 Președinte: Cornel Sabetay <i>Nr. total membri: 97</i>	Obștea DROBETA TURNU SEVERIN Responsabil: Lazăr Iosif Membri ai comunității din alte localități: Caracal, Rm. Vâlcea, Tg. Jiu
14.	Comunitatea DEJ Sediul: Str. Înfrățirii, 8 Telefon: 0264/215.179 Președinte: Iosif Farkaș <i>Nr. total membri: 31</i>	Membri ai comunității din alte localități: Gherla
15.	Comunitatea DEVA Sediul: Str. Libertății, 9 Telefon: 0254/215.550 Președinte: Alexandru Max <i>Nr. total membri: 144</i>	Obștea HUNEDOARA Responsabil: Muszkal Anton Obștea PETROȘANI Responsabil: Marius Rosenfeld Membri ai comunității din alte localități: Hațeg, Lupeni, Orăștie, Simeria
16.	Comunitatea DOROHOI Sediul: Str. Spiru Haret, 95 Telefon: 0231/611.797 Președinte: Iancu Isidor <i>Nr. total membri: 48</i>	
17.	Comunitatea FĂLTICENI Sediul: Str. Dr. Bobulescu, 5 Telefon: 0230/ 540.090 Președinte: Gold Strul <i>Nr. total membri: 42</i>	Membri ai comunității din alte localități: Liteni Suceava, Mălini
18.	Comunitatea FOCȘANI Sediul: Str. Oituz, 4, Telefon: 0237/623.959 Președinte: Mircea Rond <i>Nr. total membri: 165</i>	Obștea BUZĂU Tel: 0238/ 411375 Responsabil: Bernard Weiner Obștea ODOBEȘTI Responsabil: Aron Lupu

		Obștea RÂMNICU SĂRAT Responsabil: Vorodin Anca Membri ai comunității din alte localități: Adjud, Cîmpineanca, Golești, Gresu-VN, Mărășești, Vidra, Vultur
19.	Comunitatea GALAȚI Sediul: Str. Dornei, 7-11 Telefon/Fax: 0236/413.662 Președinte: Sorin Blumer Nr. total membri: 222	Membri ai comunității din alte localități: Piscu
20.	Comunitatea HUȘI Sediul: Str. 1 Decembrie, 16 Telefon: 0235/472.741 Președinte: Iosif Leibovici Nr. total membri: 40	
21.	Comunitatea IAȘI Sediul: Str. Elena Doamna, 15 Telefon: 0232/313711; Fax: 0232/314414 Președinte: Pincu Kaiserman Nr. total membri: 492	Obștea HÂRLĂU Responsabil: Sifra Corbici Membri ai comunității din alte localități: Târgu Frumos, Vaslui
22.	Comunitatea LUGOJ Sediul: Str. Cuza Vodă, 10 Telefon: 0256/351802 Președinte: Ivan Bloch Nr. total membri: 81	Obștea CARANSEBEȘ Responsabil: Armand Antistescu Membri ai comunității din alte localități: Herculane, Mehadia, O. Roșu
23.	Comunitatea ORADEA Sediul: Str. Mihai Viteazul, 4 Telefon: 0259/434.843 Președinte: Felix Koppelman Nr. total membri: 660	Obștea VALEA LUI MIHAI Responsabil: Iosif Filip Obștea BEIUȘ Responsabil: Bala Iudita Obștea ȘIMLEUL SILVANIEI Membri ai comunității din alte localități: Aleșd, Auseu, Cefa, Diosig, Lăzăreni, Marghita, Nusfalău, Salonta, Secuieni, Stei, Tileagd, Zăuani

24.	Comunitatea PIATRA NEAMȚ Sediul: Str. Petru Rareș, 7 Telefon/Fax: 0233/223.815 Președinte: Heinrich Solomon <i>Nr. total membri: 162</i>	Obștea TG. NEAMȚ Responsabil: Mișu Nijnever Membri ai comunității din alte localități: Dumbrava Roșie, Zănești
25.	Comunitatea PITEȘTI Sediul: Str. 19 Noiembrie, 1 Telefon: 0248/632300 Președinte: Aurel Davidovici <i>Nr. total membri: 73</i>	Obștea RM. VALCEA Responsabil: Samoil Teleki Membri ai comunității din alte localități: Drăgășani, Păușești Maglas
26.	Comunitatea PLOIEȘTI Sediul: Str. Basarabilor, 12 Telefon: 0244/511.932; Fax: 0244/518740 Președinte: Adela Herdan <i>Nr. total membri: 109</i>	Obștea CÂMPINA Responsabil: Alfred Berger Membri ai comunității din alte localități: Moreni, Târgoviște
27.	Comunitatea RĂDĂUȚI Sediul: Str. Alea Primăverii, 11 Telefon/Fax: 0230/561.333 Președinte: Igo Kofler <i>Nr. total membri: 57</i>	Membri ai comunității din alte localități: Com. Arbore, Marginea, Siret
28.	Comunitatea REȘIȚA Sediul: Str. Mihai Viteazu, 8 Telefon: 0255/221469 Președinte: Benjamin Aspis <i>Nr. total membri: 82</i>	Membri ai comunității din alte localități: Bocșa I, Bocșa II, Dognecea
29.	Comunitatea ROMAN Sediul: Str. Suceava, 131 Telefon: 0233/726.621 Președinte: Iancu Wexler <i>Nr. total membri: 50</i>	
30.	Comunitatea SATU MARE Sediul: Str. Decebal, 4A Telefon/Fax: 0261/713.703 Președinte: Nicolae Decsei <i>Nr. total membri: 159</i>	Obștea CAREI Responsabil: Frederic Roth Membri ai comunității din alte localități: Apa, Dindești, Tășnad

31.	Comunitatea SIBIU Sediul: Str. Blănarilor, 15 Telefon: 0269/216904 Președinte: Otto Deutsch <i>Nr. total membri: 47</i>	Membri ai comunității din alte localități: Mediaș, Cislădie, Dumbrăveni, Săcele
32.	Comunitatea SIGHETU MARMAȚIEI Sediul: Str. Basarabiei, 8 Telefon/Fax: 0262/311652 Președinte: Hari Markus <i>Nr. total membri: 110</i>	Membri ai comunității din alte localități: Budești, Ocna Șugatag, Vișeu de Sus
33.	Comunitatea SUCEAVA Sediul: Str. Armenească, 8 Telefon: 0230/213084 Președinte: Sorin Golda <i>Nr. total membri: 90</i>	Obștea CÂMPU LUNG MOLDOVENESC Telefon: 0230.312.510 Membri ai comunității din alte localități: Gura Humorului
34.	Comunitatea TECUCI Sediul: Str. Bran, 13, Telefon: 0745/321703 Președinte: Iancu Eizic <i>Nr. total membri: 40</i>	Membri ai comunității din alte localități: Nicoarești
35.	Comunitatea TÂRGU MUREȘ Sediul: Str. Aurel Filimon, 23 Telefon: 0265/261810; Fax: 0265/266455 Președinte: Alexandru Aush <i>Nr. total membri: 242</i>	Obștea GHEORGHIEI Responsabil: Geller Geza Membri ai comunității din alte localități: Cipău, Corunca, Gornești, Iernut, Luduș, Miercurea Ciuc, Păsăreni, Reghin, Seleușul Mic, Sighișoara, Sovata, Tărnăveni, Toplița
36.	Comunitatea TIMIȘOARA Sediul: Str. Gh. Lazăr, 5 Telefon: 0256/201698; Fax: 0256/201684 Președinte: Paul Costin <i>Nr. total membri: 725</i>	Obștea ORȘOVA Membri ai comunității din alte localități: Bazoșul Vechi, Gataia, Gotlob, Peciu-Nou, Periam, Sănnicolaul Mare, Uivar, Varias

37.	<p>Comunitatea TULCEA Sediul: Str. Unirii, 2 Telefon: 0240/ 512545 Președinte: Solomon Feinblat <i>Nr. total membri: 38</i></p>	
38.	<p>Comunitatea Vatra Dornei Sediul: Mihai Eminescu, nr. 54 Telefon: 0230/371957 Președinte: Mehler Melanie <i>Nr. total membri: 16</i></p>	

Lista cimitirelor din țară

The Jewish Cemeteries in Romania - listed

Apartenență	Cimitire arondate	
	Localitate	Localitate
Alba Iulia (19)	Alba Iulia	Sâncel
	Abrud	Sebeș Alba
	Aiud	Silea
	Blaj	Panade
	Cetatea de Baltă	Teiuș
	Ighiu	Valea Lungă I
	Lopadia Nouă	Valea Lungă II, str. Victoriei
	Mihalț	325
	Ocna Mureș	Vințu de Jos
	Sân Miclăuș	Zlatna
	Arad (39)	Arad Vechi Neolog
Arad Nou Neolog		Păuliș
Arad Ortodox		Pâncota
Aradul Nou		Pecica
Arăneag		Satu Nou
Beliu		Săvârșin
Buteni		Sânpetru German
Caporal Alexe		Sântana
Cermei		Sebiș
Chișineu Criș		Seitin
Curtici		Seleuș
Ghioroc		Semlac
Grăniceri		Șilindia
Gurahonț		Șimad
Hălmagiu		Șiria
Ineu		Turnu
Lipova I, str. Lugojuului 12		Vârșand
Lipova II, str. Mărășești 3		Vânători
Macea		Vinga
		Zerind

Bacău (13)	Bacău I , str. Tolstoi 16 Bacău II, str. Aman Buhuși Căiuți Damienesti Ghimeș-Fâget Livezi	Moinești Podul Turcului Răcăciuni Tg. Ocna, str. Cimitirului Tg. Ocna II , str. Cimitirului Tg. Troțuș
Baia Mare (60)	Baia Mare , str. Lebedei 27 Ardușad Ariniș Baba Baia Sprie Băița de sub codru Băsești Benesat Berchez Berința Bicaz Biușa Bucium Bușag Cavnic Cehul Silvaniei Cernești Cheud Cicărlău Ciocotiș Coaș Colțău Copalnic Copalnic Mânăștur Cristolț Cristur Dămăcușeni Dănești Fărcașa Basarab Făurești	Fersig Finteșul Mare Gardani Hideaga Lăpusel Lăpușul Românesc Lucăcești Mineu I Mineu II Mireșul Mare Mogoșești Oarța de Jos Peteritea Remetea Chioarului Săcălăseni I Săcălășeni II Salsig Săsar Seini Someș Odorhei Someș Uileac Suciu de Sus Surduc Șomcuța Mare Tăuți Măgheruși Tămășești Tămaia Tg. Lăpuș Ulmeni Valea Chioarului
Bârlad (5)	Bârlad I, str. Tutovei 2 Bârlad II , str. Tecuciului 24 Bârlad III, str. M. Eminescu 4	Murgeni Puiești
Bistrița (68)	Bistrița I, str. Chinzi 42 Bistrița II, Drumul Dumitrei Arhiud	Beclean I, str. Codrului Beclean II, Bd. 1821 Bendiu

	Brăniștea Buduși I. Buduși II. Căianul Mic Chiochiș Chiuza Ciceu Giurgesti Cociu	Corvinesti I. Corvinesti II Cristeștii Cicerului Enciu Fântânele Feldru NOU Feleac
	Galații Bistriței Herina Ilișua Ilva Mica Ilva Mare Lechința Lușca Malin Matei Măluț Mărișelu Milaș Mintiu Năsăud Negrilești Nimigea de Jos Princip 160 Nimigea de Sus I Nimigea de Sus II Nușeni Orheiul Bistriței Pinticu Prundu Bârgăului Rebrișoara Rereag	Rodna Romuli Sasarm Sălcuța I Sălcuța II Sărata Sărățel Sângiorz Băi Sânmihaiul de Câmpie Simionești Șieu Șieu Măgheruș Șieu Cristur Șieu Odorhei Șintereag Șirioara Șopteriu Spermezeu Teaca Telciu Uriu Urmeniș Viile Tecii
Botoșani (7)	Botoșani Vechi Botoșani Nou , str. M. Eminescu 194 Bucecea	Frumușica Săveni Sulița Stefănești
Brașov (11)	Brașov I , str. Crișana 3 Brașov II , str. Cloșca 27 Boroșineul Mare Făgăraș Hoghiz I Hoghiz II	Ucea de Jos Sf. Gheorghe I , str. Voicani 61 Sf. Gheorghe II, str. Boruiz 32 Tg. Secuiesc Vâlcele
Brăila (2)	Brăila I, str. Dianeii 12	Brăila II , str. Zambilelor 13

București (3)	București I , Giurgiului București II , Sefard	București III , Filantropia
Cluj (65)	Cluj I , Ōrt, Cămpia Turzii 154 Cluj II , str. Cămpia Turzii 116 Cluj III , Neo, str. Șoimului 1 Cluj IV, str. av. Bădescu	Aghireș Aluniș Apahida Aruncuța Bonțida Bořsa Cămărașu Deal
	Călățele Cătina Ceanul Mare Chichișa Chidea NOU Ciucea Ciumăfaia Fildu de Jos Frata Gilău Hida I, str. Lungă 156 Hida II, str. Lungă 155 Huedin I, str. E. Varga Huedin II, str. E. Varga Iara Luncan Mociu Panticeu Poieni Recaș Sărmășel - sat Sâncrai Sânpetru Almașului Suatu Șic Turda , str. Cuza Voda 97 Vișoara	Zimbor Zalău (26) Agrij Banișor Bobota Bucium Camar Chilioara Cizer – Pleșca Coșeiu Crasna Cristelec Dersida Diosod Doh Jibou , str. Spitalului 18 Lompirt Maeriște Moiad Năpradea Ortelec Păusa Recea Uliacul Simleului Vălcaul de Jos Vârsolt Zalnoc
Constanța (2)	Constanța , str. Bărăgan 4	Cernavodă
Craiova (8)	Craiova , str. Bucovăț 209 Calafat Caracal (4) Corabia	Roșiori de Vede Tg. Jiu Turnu Măgurele Turnu Severin

Dej (35)	Dej Batin Bobâlna Bogata de Sus Buza I Buza II Câlna Fizeșul Gherlei Gâlgău Gârbov Gherla , str. Dumbravei 95 Glod Hășmași Iclod	Ileanda Mahal Maia Nireși Casei Cățcău Chivești Cuzdrioara Diviciorii Mici Diviciorii Mari Feldioara Oșorhel Poiana Blenchii Rus
	Sălișca Simișna Sân Marghita Sân Martin	Ungurași Urișor Valea Ungurașului
Deva (18)	Deva , str. Călugăreni Baru Mare Băcăinți Brad Dobra Geoagiu Gura Sada Hațeg Hunedoara I, Malu Pieței	Hunedoara II , str. 1 Mai 5 Ilia Lupeni NOU Oraștie , str. Viitor 2 Petroșani , str. Cireșilor Simeria Vața de Jos Vulcan Zam
Dorohoi (6)	Dorohoi Vechi Dorohoi Nou , str. Eternității Dărăbani Vechi	Dărăbani Nou Mihăileni Rădăuți Prut
Fălticeni (2)	Fălticeni I , str. Victoriei 106	Fălticeni II , str. Broșteni 76
Focșani (12)	Focșani I, str. Bălcescu 18 Focșani II , str. Cuza Vodă 69 Adjud I, str. Copăcești 24 Adjud II , str. Copăcești 84 Buzău I, str. Muncii 24 Buzău II , str. Urziceni 25	Odobești I, str. Ștefan cel Mare 2 Odobești II , str. Ștefan cel Mare 10 Panciu I, str. Ștefan cel Mare Panciu II , str. Libertății 183 Rm. Sărat I, str. Jitia 38 Rm. Sărat II , str. Căzărmi 10
Galați (4)	Galați I, str. Vegetalelor 82 Galați II , str. Ștefan cel Mare 34	Berești I, str. Muzicii 101 Berești II, str. Drumul Taberei 13
Giurgiu (4)	Giurgiu I, str. Albinelor Giurgiu II , str. Mihai Viteazul 1	Călărași str. Oborului 3 Oltenița

Huși (3)	Huși I, str. Călărași Huși II , str. Nicolae Lupu 6	Dărmănești
Iași (15)	Iași , str. Păcurari 42 Bivolari Hârlău I (2), str. Stejar 24 Hârlău II , str. Eternității 20 Lespezi Pașcani Podu Iloaiei Răducăneni	Tg. Frumos Vaslui (6) , str. Călugăreni 100 Băcești Codăești Vechi Codăești Nou Negrești Pungești
Lugoj (3)	Lugoj , str. Gh. Doja 9-11 Caransebeș , str. Zarandului	Făget
Oradea (81)	Oradea Velența Oradea Neolog Oradea Ortodox Abrămuț Adoni Aleuș Aleșd Aștileu Beiuș Vechi, str. Plopilor 1218 Beiuș Nou , str. Romană 36 Biharia Boghiș Boiu Borod Vechi, str. Principală 192 Borod Nou, str. Principală 192 Bratca Cadea Căuceu Cefa Ceica Cenalos Chesa Cheșereu Chet Chislaz Chiștac Ciocoaia Cociuba Mare Cubulcuț Curtuișeni	Derna Diosig Episcopia Bihor Galoș Petreu Gherghie Ginta Gros Holod Ilișua Ip Leș Lunșoara Măgești Marca I. casa 142 Marca II. casa 298 Marca III. casa 142 Marghita , str. Brândușei 10 Mișca Nușfalău Otomani Poclușa de Barcău Roșiori Săcuieni Salacea Sălard Salonta I, str. Aradului 108 Salonta II , str. Sarcadului 28 Sâmbăta I+II Sanioab Sântimreu Sfârnoși

	<p>Șilindru Simian Șimleul Silvaniei Șoimi Suplacul de Barcău Tarcea Tăut Tăuteu Târgusor Tinca Vechi</p>	<p>Tinca Nou Tria Derna Ucuriș Uilacul de Beiuși Uilacul de Criș Vaida Vadul Crișului Valea lui Mihai Viișoara Zăuan</p>
Piatra Neamț (6)	<p>Piatra Neamț I, str. Orhei Piatra Neamț II, str. P. Movilă Bicazul Ardelean</p>	<p>Borsec Tulghieși Tg. Neamț, str. Batalion 6</p>
Pitești (5)	<p>Pitești Găiești Drăgășani</p>	<p>Râmnicu Vâlcea Slatina</p>
Ploiești (4)	<p>Ploiești Câmpina</p>	<p>Sinaia Târgoviște</p>
Rădăuți (6)	<p>Rădăuți I, str. Arbore Rădăuți II, str. Ștefan cel Mare Arbore</p>	<p>Siret I, vechi, str. 9 Mai Siret II, nou, str. Orizontului 6 Solca</p>
Reșița (4)	<p>Reșița Bocșa str. Oituz 10</p>	<p>Mehadia Oravița</p>
Roman (3)	<p>Roman Bara</p>	<p>Bozienii de Sus</p>
Satu Mare (122)	<p>Satu Mare I, Neo, str. 9 Mai 1877 Satu Mare II, Ort, str. 9 Mai 1877 Acâș Adi Endre Agrîș Ambud Andrid Apa Apateu Ardud Atea Băbăsești Babta Bătârci Becheni Belciug Bercu I</p>	<p>Bercu II Berea Berveni Bixad Bogdand Boghiș Boinești Borlești Botiz Carașeu Carei I, str. 11 Iunie 31 Carei II, str. Șoimi 239 Călinești Oaș Cămârzana Căpleni Cehalut Căuaș Certeze Cidreag I Cidreag II</p>

Ciamești I	Negrești Oaș
Ciamești II	Oar
Comlăușa	Odoreu
Corod	Orașul Nou
Corund Sat	Peleş
Craidorolț	Petin
Crucișori	Pir
Culciul Mare	Piscari
Dara	Piscolt
Dindești	Pomi
Dorolț	Porumbesti
Eriu Sâncrai I	Potau I+II
Eriu Sâncrai II	Prilog Racșa
Ghenci	Rătești
Gherta Mica	Roșiori
Ghirisa	Sandra
Ghirolț	Sanislau
Giorucuța	Santau
Giungi	Satu Mic
Halmeu	Săcășeni
Hodod I	Sătmărel
Hodod II	Ser
Homorodul de Jos	Soconț
Hotoan	Supurul de Jos
Hrip	Supurul de Sus
Hurezu Mare	Tămășeni
Irina Petrești	Târna Mare
Iegheriște	Târșolț
Jojib	Tășnad I, str. Gării
Lazuri	Tășnad II , str. Petru Maior
Lelei	Tășnad Cig I+II
Lipau	Tiream
Livada I	Trip
Livada II	Turț
Mădărași	Turulung
Martinești	Unimat
Medieșul Aurit I	Valea Vinului
Medieșul Aurit II	Vama I
Medisa	Vama II
Micula	Vetis
Moftinul Mic	Vezendiu
Nadișul Hododului	Viile Satu Mare

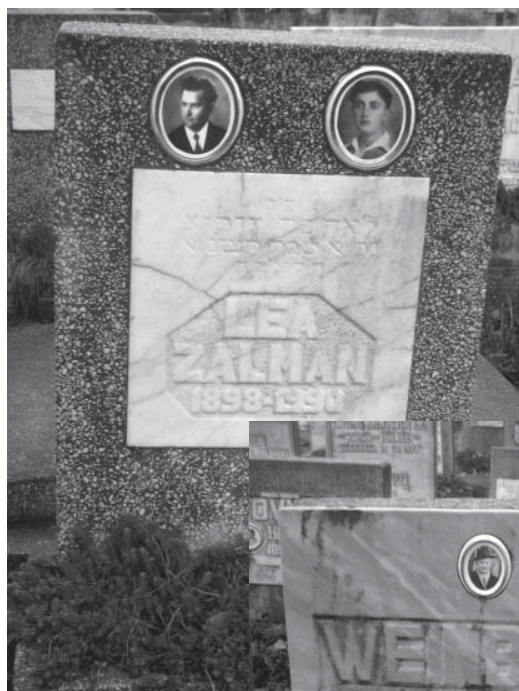
Sibiu (10)	Sibiu I, str. Macaralei Sibiu II , str. Dumbrava 155 Arpașul de Sus Buia Prumbaçul de Jos	Șeica Mare Mediaș I, str. Vlahuță Mediaș II , str. Petrolistului Mediaș III , str. Păcii Micăsasa
Sighetul Marmației (49)	Sighet I+II , str. Sylaghi Istvan 51 Bârsana Berbești Bistra Bocicoel Bogdan Vodă Borșa Botiza	Breb Budești Câmpulung la Tisa Călinești Crăciunești Crasna Petrova Desești Dragomirești Giulești
	Glod Hărniciești Iapa Ieud Leordina Mara Moisei Nănești Oncești Poienile Izei Poienile de sub Munte Remeți Repedea Rona de Jos Rona de Sus Rozavlea după Râu	Rășcova Săcel Săliște de Sus Săpânța Sarasău Sârbi Slătioara Șieu Strâmtura Tisa Vadul Izei Văleni Valea Stejarului Vișeu de Sus Vișeu de Mijloc Vișeu de Jos
Suceava (9)	Suceava I, str. Ștefan Tomșa Suceava II , str. Parcului 6 Burdujeni I, str. Iasomieii 17 Burdujeni II , str. căp. Andrei 14 Gura Humorului	Ițcani Câmpulung Moldovița Vama
Tecuci (4)	Tecuci I (vechi), str. Vânători Tecuci II , str. I niștei	Tecuci III, str. Galați Ivești
Tg. Mureș (68)	Tg. Mureș I, str. Suceava 39 Tg. Mureș II , str. Verii 10 Acățari I+II Bogata Brâncovenesti	Bând Bârboși Beica de Jos Bezidu N Chinari

	<p>Cipău Cuci NOU desc. 30.01.07 Dâmbu Deda Dumitreani Glodeni Gurghiu Iernut Luduș Lunca Bradului Măgherani Miercurea Nirajului I, str. Trandafiri Miercurea Nirajului II, str. Trandafiri Nazna I, str. Liliacului 35 Nazna II, str. Principală 92 Ogra Petelea Răstolnița Răzoare Reghin, str. Cerbului 40 Rușii Munți Sângiorgiu de Pădure I, str. Viilor 1 Sângiorgiu de Pădure II, str. Viilor Sânpetru de Câmpie Șilea Nirajului NOU desc. 30.01.07 Sovata Stânceni Tușino</p>	<p>Ulieși Valea Izvoarelor Văleni de Mureș I str. Principală 335 Văleni de Mureș I, str. Principală 252 Viforoasa I+II Voievodeni Zău de Campie Gheorgheni (9) Ditrău Hodoșa I. Hodoșa II. Lunca de Jos Miercurea Ciuc Plopiș Toplița I, str. Avram Iancu Toplița II, str. Viorele 5 Odorheiul Secuiesc I (5) Odorheiul Secuiesc II nou Cristuru Secuiesc Merești Praid Sighișoara (2), str. N. Filipescu Boiu Sat (7)Târnăveni I, str. Codrului 2 Târnăveni II, nou, str. 22 Dec. 5 Adămuși Coroi Sânmartin Deaj Suplac I, str. Principală Suplac II</p>
Timișoara (26)	<p>Timișoara I, Lipovei 9 Timișoara II, Viilor 4 Banloc Biled Buziaș Cenad Cenei Ceahova Cumloșul Mare</p>	<p>Cumloșul Mic Deta Dudeștii Vechi Gătaia Gelu Jimbolia I vechi, Cimitirului 10 Jimbolia II nou, str. Cimitirului 1 Orelec</p>

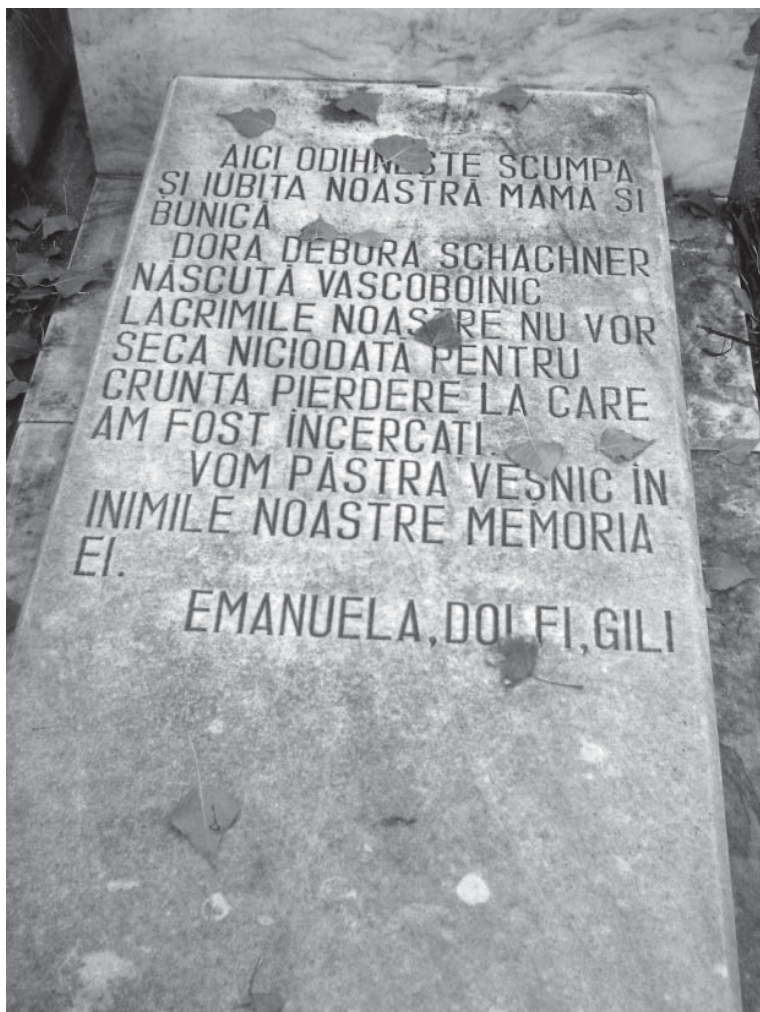
	Periam Recaș Saravale Sânpetru Mare Sânicolau Mare Vechi	Sânicolau Mare Nou Stamora Moravița Vâlcani Orșova
Tulcea (7)	Tulcea I, str. Corneliu Gavrilov 17 Tulcea II , str. Eternității 35 Babadag Chilia Veche	Isaccea Măcin Sulina
Vatra Dornei (2)	Vatra Dornei	Cârlibaba

Fiecare Om are un Nume
Every Person Has a Name

Cimitirul evreiesc din
șoseaua Giurgiului,
București
The Jewish cemetery
from Giurgiului Road,
Bucharest

*Uitarea? Niciodată! Doar amintirea, frumoasă amintire
To forget? Never! Only their memory, their beautiful memory*

*Acolo unde veșnicia există
There, together with eternity*

3. REMEMBER!

The Respect and Duty for Those Who Passed Away

Burial of the dead is a mitzvah from the Torah, where it is written “do not allow his body to remain on the tree, but you shall bury him that day” (Deuteronomy, 22:23). Our sages learned from this that it is forbidden to delay the burial of the dead, but rather it is a mitzvah to bury him on the day he dies (Sanhedrin 46A).

The Jewish aggadah (Midrash) recounts as follows: After Adam, the first man, sinned and ate from the tree of knowledge, God said to him: “By the sweat of your brow you shall eat bread until you return to the ground, for out of it you were taken, for dust you are and to dust you shall return” (Genesis 3:19) and Adam learned from the raven to bury the dead when Cain killed his brother Abel: “Adam and Eve sat and cried and mourned him and they did not know what to do with Abel’s body for they were not accustomed to burial. A raven came whose friend had died, took him and dug in the earth and buried him in their presence, Adam said “I shall do like the raven” and buried Abel.

Throughout the generations the Jews have taken care of bringing their dead to Jewish burial [kever Yisrael] and great efforts have been made in order to redeem Jews who were killed or murdered in order to accord them a Jewish burial.

In Judaism, the burial custom is connected to the belief in resurrection of the dead and the image of God contained in man. The body of a person that served as a dwelling place for the godly soul “is set aside” with honor in the ground, clothed in a white shroud, as is the case with holy items. The area of the cemetery is considered a sanctified place which must be treated with respect and there are various laws concerning this area, such as the laws that in the cemetery one does not act with levity such as eating and drinking and one does not enter in immodest clothing or with a bare head. One is not to step upon graves or to sit or lean on a grave. At the end of the visit it is customary to place a small stone on the grave in honor of the deceased, as a sign that his grave was visited and upon exiting the cemetery the hands are ritually washed.

The cemetery is a place for the burial of many, whereas the grave is for an individual and thus if an area contains one or two graves, there is no reason for apprehension that it is a cemetery, but if three graves are found, it is a cemetery. Since there are three graves it is apparent that a cemetery was there. Additionally, a cemetery is a place that was allocated for burial whereas with respect to a grave, it

could be that someone was buried there by happenstance, and thus there are situations in which it is permissible to remove a grave, which is not the case with a cemetery. In addition, any place that was allocated for burial is called a cemetery, even if there are no graves there as yet, for the dead were given the right to the place and their right extends to every place that was allocated to them as a cemetery. In the Jewish tradition a cemetery is also called “the house of the worlds” since from it the person moves on to another world, and is also called “the house of the living” intimating that in the future the dead will rise up at the time of the resurrection of the dead.

Jewish law requires that an effort be made to build a cemetery for every city out of respect for the dead.

Out of respect for the dead, herds of cattle, sheep or other animals that are considered clean are not to be grazed in a cemetery, and certainly unclean animals should not be permitted to wander in the area of a cemetery. Similarly, aqueducts are not to be built through a cemetery and toilet facilities are not provided for within the area of the cemetery, just as a cemetery is not to be used as a shortcut to go from one place to another. Cemeteries are also forbidden as places of enjoyment, one doesn't eat or drink in them nor does one perform work there, and all of this is out of respect for the dead and falls within the definition of levity.

Out of respect for the dead it is permissible to read

the Torah in a cemetery and it is also permissible to recite biblical verses or to give a sermon in honor of the deceased in the cemetery.

The Bible devotes special attention to the burial of the patriarchs and the matriarchs of the Jewish nation – Abraham, Isaac and Jacob, Sarah, Rebecca, Leah and Rachel – discernable from the detail and emphasis in the story of the purchase of the burial cave (ma'arat hamakhpelah) and the burial there of the patriarchs and matriarchs. The burial of Rachel is accorded similar treatment.

It transpires that the burial of the patriarchs and matriarchs of the nation served as an expression of the social unification of the tribes of Israel and their taking root in their land. It is possible that they even received popular admiration in the biblical period similar to Jewish custom in later generations.

Rabbi MENACHEM HACHOEN
Grand Rabbi of the Jewish
community of Romania

Tomb stones

Looking back at the history of our people and even at the family history of each of us, it seems strange to say that Judaism is a religion of life, for the Torah was given to the Jewish people “to live in it and to die with it”. Death is not a value, for “the dead do not praise the Lord, nor does one who descends to the place of silence. It is us, we shall bless the Lord (...)”. Psalm 115:17-18.

Still, the Jewish tradition understands death in its real dimension “Dust you are and to dust you shall return”, for from it he was taken” (Genesis 3:19) for man “goes to his eternal house (..) “the silver rope snaps and the golden pot is broken” ... and the “dust returns to the earth, where it came from and the soul returns to God, Who gave it to him”. (Ecclesiastes 12:6-7). The life that we received is like a corridor, a bridge, a “*Gesher tzar meod*” that one must know how to pass in dignity, with no paralyzing fear, but with the pride of being God’s creation and with the deeds that leave behind you a name worth remembering. As a result, respect for people, for each of us, no matter of social position, money or anything else, is a duty of the family, of the community, that does not finish with the end of a man’s life.

The Jewish cemetery is the place where the silence of the departed is transformed into presence and becomes part of our memory as a people, from the memory that makes us survive as Jews and permanently get back to our roots to extract from there the power to last. The stone placed over every single person, their name and memory evoked at least once a year in front of the whole community – this is the secret of survival and immortality.

The tomb stones from the Jewish cemeteries are usually written in Hebrew and have, apart from the particular features of the deceased (the name, date of death, etc) and general inscriptions.

In the center of the tomb stone, up, there are written two Hebrew letters: nun and pei **פנ** which means “*po nikbar*” or “*po nitman*” meaning “here is buried” or simply “here is”...

At the last line, down below, in the middle, there are the encrusted letters **ת.נ.צ.ב.ה**, a short version of the Biblical verse of the Torah, the Book of Samuel, 25, verse 29: „*ve haita nefesh adoni ṭrura be ṭror habaim*” translated with “*may the soul of my lord be swayed in the bundle of the living to the Lord*”.

Between these inscriptions, that are compulsory on a Jewish tombstone, there are the personal data of the deceased:

- The name of the deceased, including the patronym, meaning the Hebrew name of his father. This is a feature of the Jewish tombstones, whose importance becomes clearer in our times, when many desperate

relatives are trying to discover their family roots. The Hebrew word BEN indicates the son of... and BAT indicates the daughter of... The letters (בת) **רב בן**, are a shortcut of “*ben(bat) reb*” meaning “*The son (daughter) of the important man....*”. It is worth mentioning that the expression “reb” in this context is a honorific title for a person who is very respected in the community.

- The dates are also written on the tombstones after the tradition of the Jewish calendar. The months are written with the Hebrew name and the dates are having the numerical value of the letters from the alphabet. In order to calculate the equivalent of the Hebrew date in the Gregorian calendar that we are used to, one must use the equivalence table with the months and dates. In order to calculate the year, one must take into consideration the fact that the Hebrew year is calculated since the creation of the world, being over 5000 years old. Most of the times, the dates after the year 5000 are written in a shortened way, by omitting the letter that represents 5000. if we are talking about the year 5583, there will be written only 583. then, to this shortened form, there should be added the number 1240 to obtain the exact year of the Gregorian calendar. For example, the year 5583 = $583+1240= 1823$.

For example, if the stone reads the year **תרפג** the calculation is performed in the following

way: **ת** has the numerical value of 400, **ר** has the numerical value of 200, **ש** has the numerical value of 80 and **ל** has the numerical value of 3. so, we calculate $400+200+80+30=683$ to which we add 5000 that is usually omitted, and we get the Hebrew year of 5683. Transformed into the Gregorian year, it is $683+1240= 1923$.

- One should also take into consideration the fact that the Jewish year starts with the month of Tishrey, usually September-October. So, the dates falling on the months of Tishrey, Heshvan and Kislev, sometimes on Tevet, should be considered as belonging to the previous year... and not to the Hebrew year that is written on the stone. Anyway, a very precise calculation of the dates and their transposition into the Gregorian calendar needs detailed work, a knowledge of the calendar, as well as if that year was a leap year or not. As a matter of fact, there are scientific works, whole treaties based on which one can calculate exactly the date.

The following tables are meant to help those who want to decipher the inscriptions on the Jewish tombstones.

Here is...	<i>po nikbar</i>	פ'נ
The son of...	<i>Ben</i>	בן

The daughter of...	<i>Bat</i>	בת
Honorific title...	<i>reb, rav</i>	רב ר'
The son/daughter of the respectable man...	<i>ben reb</i>	ב'ר
<hr/>		
Te one who is a Levi	<i>ha-levi</i>	הלוי
The one who is a Cohen	<i>ha-kohen</i>	הכהן
The rabbi...	<i>ha-rav</i>	הרב
<hr/>		
Beloved (m) ... (much beloved)	<i>ha-yakar</i>	היקר
Beloved (f) .... (much beloved)	<i>ha-y'karah</i>	היקרה
<hr/>		
The father	<i>av</i>	אב
My father	<i>avi</i>	אבי
Our father	<i>avinu</i>	וניבא
The mother	<i>eem</i>	אם
My mother	<i>eemi</i>	אמי
Our mother	<i>emanu</i>	אמנו
My husband	<i>baali</i>	בלעי
My wife	<i>ishti</i>	אשתי
The brother	<i>akh</i>	אח
My brother	<i>akhi</i>	אחי
Our brother	<i>akhinu</i>	אחינו
The sister	<i>akhot</i>	אחות
The aunt	<i>dodah</i>	דודה
The uncle	<i>dod</i>	דוד
<hr/>		
The man	<i>ish</i>	איש
The woman	<i>Isha</i>	אשה

The maiden / the not-married woman	<i>b'tulah</i>	בתולה
The woman (married), the Lady	<i>marat</i>	מרת
Old man – old woman	<i>zaken z'kena</i>	זקן זקנה
The child, the small girl	<i>yeled, yalda</i>	ילדה ילד
The young man, the young woman	<i>bakhur, bakhurah</i>	בחור בחירה

The deceased man/woman	<i>niftar, niftera</i>	נפטר נפטרה
Born (man/woman)	<i>nolad, nolda</i>	נולד נולדה

The year, years	<i>shana shanim</i>	שנה שנים
The day, days	<i>yom, yamim</i>	יום ימים
The month	<i>khodeş</i>	חדש
The first day of the month	<i>rosh khodeş</i>	ראש חדש

BIANCA ŞTIUBEA

Iehuda Leib fiul lui Chaim, cimitirul evreiesc Ciurchi, Iași, 1725
Iehuda Leib, son of Chaim, the Jewish cemetery from Ciurchi, Iași, 1725

Piatra funerară a unei femei, Chantie fiica lui Leib, cimitirul evreiesc Ciurchi, Iași, 1846
Tombstone of a woman, Chantie, daughter of Leib, the Jewish cemetery from Ciurchi, Iași, 1846

Pietre funerare vechi, cimitirul evreiesc din Brașov
Old funeral stones, the Jewish cemetery from Brașov

*Pietre funerare vechi, cimitirul
evreiesc din Braşov (1)
Old tombstones, the Jewish
cemetery from Braşov (1)*

*Piatră funerară, cimitirul evreiesc
din Mihăileni, 1876
Funeral stone, the Jewish cemetery
from Mihăileni, 1876*

*Mormântul eruditului
doctor sefard Asriel
Assael, cimitirul evreiesc
din Timișoara, 1636
Tomb of the Sefardi sage
Doctor Asriel Assael, the
Jewish cemetery from
Timișoara, 1636*

*Mihăileni,
cimitirul
evreiesc
vechi
Mihăileni,
the old
Jewish
cemetery*

*Decedat în timpul evacuării
forțate din Moinești, cimitirul
evreiesc din Moinești
Deceased during the forced
eviction from Moinești, the
Jewish cemetery from Moinești*

*Mormântul unei femei, Ita
fiica lui Moise, cimitirul
evreiesc din Ștefănești
Tomb of a woman, Ita
daughter of Moise, the Jewish
cemetery from Ștefănești*

Mormintele a trei rabini strămutați din cimitirul vechi în cel din Păcurari, Iași
Tombs of three rabbis, that were moved from the old cemetery to the cemetery of Păcurari, Iași

Primul mormânt din cimitirul din Păcurari, Iași
The first tomb from the cemetery of Păcurari, Iași

Iehuda sin Mordehai, ucis în sept. 1709, Cimitirul vechi Botoșani
Iehuda sin Mordehai, killed in Sept. 1709, the old Jewish cemetery from
Botoșani

Mormântul Dr. Tausig în cimitirul din Păcurari, Iași
Tomb of Dr. Tausig, the cemetery from Pacurari, Iași

4. PRAYERS

Kadish Iatom

Exalted and hallowed be His great name.

Throughout the world which He has created according to His will. May He establish His kingship, bring forth His redemption and hasten the coming of His **Mashiach** in your lifetime and in your days and in the lifetime of entire House of Israel, speedily and soon, and say Amen.

May His great Name be blessed forever and to all eternity!

Blessed and praised, glorified, and exhaled and extolled, honored, adored and lauded be the Name of the Holy One, blessed be He, beyond all the blessings, hymns, praises and consolations that are uttered in the world; and say Amen.

Upon Israel and upon our Sages and upon their disciples, and upon all the disciples of their disciples, and upon all those who occupy themselves with the Torah, here or in any other place, upon them and upon you, may there be abundant peace, grace, kindness, compassion, long life, ample sustenance and deliverance, from their Father in heaven; and say Amen.

May there be abundant peace from heaven, and a good life for us and for all Israel; and say, Amen.

He who makes peace (**During the Ten Days of Penitence say: the peace**) in His heavens may He make peace for us and for all Israel; and say, Amen.

El male rahamim

God of compassion, grant perfect peace in Your sheltering Presence, among the holy and the pure who shine in the brightness of the firmament, to the soul of our dear .....
..... who-has gone to his eternal rest. God of compassion, remember all his worthy deeds in the land of the living. May his soul be bound up in the bond of everlasting life! May God be his inheritance! May he rest in peace! And let us answer: Amen.

Izkor

For One's Father: Translation

May the L-rd remember the soul of my father, my teacher, (reference to deceased father) who has gone on to his world, because, without making a vow, I shall give to charity on his behalf.

As reward for this, may his soul be bound in the Bond of Life, together with the souls of Abraham, Isaac, and Jacob; Sarah, Rebecca, Rachel, and Leah; and together with the other righteous men and women in the garden of Eden.

Now let us respond: Amen

For One's Mother: Translation

May the L-rd remember the soul of my mother, my teacher, (reference to deceased mother) who has gone on to her world, because, without making a vow, I shall give to charity on her behalf.

As reward for this, may her soul be bound in the Bond of Life, together with the souls of Abraham, Isaac, and Jacob; Sarah, Rebecca, Rachel, and Leah; and together with the other righteous men and women in the Garden of Eden.

Now let us respond: Amen.

For One's Male Relative: Translation

May the L-rd remember the soul of my grandfather: (name of the deceased) my uncle: (name of the deceased) my brother: (name of the deceased) my son: (name of the deceased) my husband: (name of the deceased) who has gone on to his world, because, without making a vow, I shall give to charity on his behalf.

As reward for this, may his soul be bound in the Bond of Life, together with the souls of Abraham, Isaac, and Jacob; Sarah, Rebecca, Rachel, and Leah; and together with the other righteous men and women in the Garden of Eden.

Now let us respond: Amen.

For One's Female Relative: Translation

May the L-rd remember the soul of my grandmother: (name of the deceased) my aunt: (name of the deceased) my sister: (name of the deceased) my daughter: (name of the deceased) my wife: (name of the deceased) who has gone on to her world, because, without making a vow, I shall give to charity on her behalf.

As reward for this, may her soul be bound in the Bond of Life, together with the souls of Abraham, Isaac, and Jacob; Sarah, Rebecca, Rachel, and Leah; and together with the other righteous men and women in the Garden of Eden.

Now let us respond: Amen.

5. DICȚIONAR EXPLICATIV

Cimitir

Teren destinat înmormântării morților. În epoca biblică, fiecare familie își avea locul ei de înmormântare. Mișna (*Sanh.* 6,5) spune că ucigașii executați nu erau îngropați alături de strămoșii lor, ci în cimitire separate. O altă regulă prevede ca mormintele să fie amplasate în afara orașului. Cimitirul, ca instituție, pare să se fi dezvoltat în epoca talmudică. La Roma, existau catacombe pentru îngroparea evreilor.

În ebraică, cimitir se spune *bet kevarot* („casa mormintelor“) sau *bet olam* („casa veșniciei“) sau, eufemistic, *bet haim* („casa vieții“). Pământul cimitirului este considerat îndeobște sfânt, locul este inaugurat printr-o ceremonie de sfințire și este rezervat evreilor. Cimitirului i se acordă tot atâta cinstitie ca unei sinagogi. Pe de altă parte însă, el este o sursă de necurătenie rituală (*tuma*). Preoții (*cohanim*) și persoanele de obârșie sacerdotală nu au voie să intre în cimitir decât pentru a asista la înmormântarea unei rude apropiate al cărei doliu îl poartă. Cei care au intrat într-un cimitir trebuie să se purifice. În prezent, curățirea se face în mod simbolic, prin spălarea mâinilor la ieșire. Cimitirul are deci un statut paradoxal, fiind în același timp un loc de sfințenie și o sursă de impuritate rituală.

Sarcina de a înființa un cimitir evreiesc îi revine comunității și este una din primele probleme pe care o comunitate proaspăt înființată trebuie să le rezolve. Cimitirele evreiești au fost în general cumpărate și întreținute din fondurile comunității și tot comunitatea numea un comitet pentru administrarea lor. Mai recent, cimitirele s-au cumpărat de către comunități, sinagogi sau societăți de înmormântare.

Conform unui obicei ancestral, cimitirele trebuie să fie lipsite de orice podoabă de verdeață. Obiceiul s-a păstrat în vechile cimitire comunitare din Israel, cum sunt cele de la Safed, Tiberiada și Hebron.

În zilele noastre, înfrumusețarea cimitirelor evreiești cu plante și copaci a devenit ceva obișnuit.

În mod tradițional, la intrare era amplasată o clădire care servea drept capelă (*ohel*) și, uneori, ca loc de pregătire a corpului pentru înmormântare. Cimitirul este întotdeauna înconjurat cu un gard sau cu un zid.

Mormintele sunt aliniat pe rânduri. Legea evreiască prevede că între două morminte alăturate trebuie lăsată o distanță de șase palme. În cazuri speciale, distanța poate fi redusă la șase degete. La nevoie, corpurile pot fi suprapuse cu condiția să se lase un strat de pământ de șase palme între ele. În unele cimitire, rândurile femeilor sunt separate de cele ale bărbaților. În altele, membrii unor comunități diferite sunt îngropați separat unii de alții, de exemplu, așchenazii de sefarzi. Uneori, locurile se ocupă în ordinea cronologică a deceselor; alteori, morții sunt îngropați în mormântul familial; în fine, în unele cimitire ambele practici sunt valabile. În comunitățile tradiționale, anumite rânduri erau rezervate rabinilor și conducătorilor comunității. Exista, de asemenea, un rând aparte, în general lângă gard, pentru sinucigași (cu excepția celor considerați nebuni), pentru apostazi și pentru cei vinovați de grave încălcări ale Legii. *Șulhan aruh* spune că un om necinstit nu trebuie îngropat lângă unul cinstit. Numai un om evlavios poate sta alături de un alt om evlavios. De asemenea, dușmanii nu trebuie îngropați unul lângă altul.

Locul mormântului este marcat printr-o placă. La sefarzi, cu excepția celor din Italia și din alte câteva țări occidentale, placa se pune de obicei culcată pe mormânt. La așchenazii din diaspora, piatra se așază vertical la capul mormântului. Rabi Iehiel Mihael Epstein, în al său *Aruh ha-Șulhan*, critică obiceiul unora de a ridica monumente funerare costisitoare și extravagante. Plăcile trebuie să fie simple, spune el. În loc să cheltuiască banii pe monumente, familiile îndoliate ar face mai bine să-i dea de pomană, căci memoria celui decedat ar fi astfel mai bine slujită.

Cine intră într-un cimitir trebuie să se comporte decent. Nu se cade să mănânce sau să bea sau să studieze acolo. Animalele nu trebuie lăsate să pască în cimitir. De asemenea, nu se cuvine să treci prin cimitir doar ca să te plimbi sau ca să scurtezi un drum. Nu se poartă filactere

(*tfilin*) sau o *Sefer Tora* la mai puțin de patru coți de un mormânt, căci altminteri se consideră o batjocură față de morți. Cum Tora nu poate fi respectată decât de cei vii, a împlini o *mițva* în cimitir înseamnă să le amintești morților că ei nu pot face la fel

În privința vizitelor la cimitir, obiceiurile diferă. Se merge, în general, la capătul celor șapte zile de doliu, la treizeci de zile de la înmormântare și de aniversarea morții (*iarțait*). Cu această ocazie, se spun psalmi și rugăciuni pentru defunct. În multe comunități, există obiceiul de a merge la cimitir în luna Elul, înainte de Roș Hașana, ca și de 9 Av și în ajun de Iom Kipur. Totuși rabinii nu recomandă vizitele prea dese. De Lag-ba-Omer, unele comunități sefarde obișnuiesc să îngroape în cimitir cărțile sfinte și alte obiecte de cult ieșite din uz. În trecut, se făceau pelerinaje la cimitir în vremuri de nenocire. Atunci oamenii mergeau să se roage la mormintele unor persoane evlavioase, implorând mila divină.

Potrivit tradiției, cine merge la cimitir după peste treizeci de zile de când n-a mai fost pe acolo trebuie să recite o binecuvântare în care afirmă că Dumnezeu este stăpânul vieții și al morții, care ne va învia la o viață nouă în lumea cealaltă. Rugăciunea se termină cu formula: „Binecuvântat fii Tu, Doamne, care-i învii pe morți.“

Înmormântare

Înhumarea morților (*kevura*) care, în tradiția evreiască, presupune depunerea defunctului în pământ sau sub o grămadă de pietre. Obiceiul este o reflectare a versetului biblic: „căci ești țărână și în țărână te vei întoarce“ (Gen. 3,19). În Israelul biblic, a lăsa un cadavru neîngropat era o faptă îngrozitoare (1 Regi 14,11; 16,4; Ier. 22,19) și unul din blestemele cele mai cumplite: „Trupul tău mort va fi hrana tuturor păsărilor cerului și fiarelor pământului și nu va fi nimeni să le tulbure.“ (Deut. 28,26). Talmudul (*Sanh.* 46b) deduce că îngroparea morților este o îndatorire religioasă, de vreme ce până și criminalii

spânzurați beneficiau de acest tratament: „trupul lui mort să nu stea noaptea pe lemn, ci să-l îngropi în aceeași zi“ (Deut. 21,23).

În Biblie, referirile la moarte sunt legate frecvent de cele privitoare la înmormântare. Capitolul 23 din Geneză descrie pe larg episodul în care Abraham cumpără grota Macpela ca loc de veșnică odihnă pentru nevasta lui, Sara. Ulterior, grota devine mormântul tuturor patriarhilor și al nevestelor lor, cu excepția Rahelei. Despre Moise, Biblia spune că a fost îngropat în Moab unde, potrivit tradiției rabinice, Dumnezeu însuși l-ar fi înmormântat, fără ca locul exact să fie vreodată dezvăluit oamenilor (Deut. 34,6).

Înhumarea pioasă a morților a fost dintotdeauna caracteristică poporului evreu. În vechime, se foloseau în acest scop grote, catacombe și alte locuri asemănătoare. În prezent însă morții sunt îngropați în cimitire sau pe terenuri particulare. Potrivit precedentelor biblice (Gen. 25,9), sarcina îngropării morților revine în primă instanță familiei. Dacă defunctul nu are rude sau acestea, dintr-un motiv sau altul, nu sunt în măsură să întreprindă cele cuvenite, sarcina revine comunității. Talmudul precizează că înmormântarea unui mort fără rude și fără prieteni (*met mițva*) este o îndatorire religioasă dintre cele mai importante. Obligația este valabilă și pentru cadavrul unui străin, descoperit de exemplu la marginea drumului: acesta trebuie îngropat și anume cât mai aproape de locul în care a fost găsit (*Meg.* 28b; *B.K.* 81a). Însuși marele preot, căruia legea îi interzice în mod normal orice contact cu morții, trebuie să se ocupe de înhumarea unui *met mițva* dacă nu există nici o altă persoană disponibilă (*Naz.* 7,1). Datoria înmormântării morților nu cunoaște nici o excepție sau restricție: conform unei norme din *Șulhan aruh* (*I.D.* 367,1), evreii trebuie să se ocupe și de înhumarea neevreilor dacă nu are cine să-i îngroape. În general, comunitățile evreiești mai mari au o așa-numită „societate sfântă“ (*hevra kadișa*) care se îngrijește de înmormântări. Până nu de mult, această societate era una din primele instituții pe care și le înființa orice comunitate. Înhumarea morților este una din poruncile pozitive ale Pentateuhului.

„Însoțirea morților“ este una dintre acțiunile umanitare fundamentale (*gmilut hasadim*), ce vor fi răsplătite în viața de apoi (*Șab.* 127a), deși membrii societăților de înmormântare își oferă serviciile

ca simplu „act de bunăvoință“ (*hesed şel emet*) fără să aştepte nici o recompensă. Atunci când cortegiul funerar se îndreaptă către cimitir, evreul este dator să i se alătore măcar câțiva pași (cel puțin doi metri). Gestul însoțirii are prioritate față de alte porunci și ignorarea acestei îndatoriri este interpretată ca o lipsă de respect față de morți (*Ber. 18a; Ş.Ar., I.D. 361,3*). Termenul *halvaiat ha-met* sau, mai general, *levaia* (dintr-un radical ebraic cu sensul de „a însoți“) desemnează deopotrivă cortegiul funerar și slujba de înmormântare de la cimitir. Înhumarea trebuie efectuată într-un interval cât mai scurt de la deces. Legea iudaică nu admite întârziere decât în împrejurări speciale când este în joc cinstirea defunctului: de exemplu, ca să se pregătească giulgiul sau ca să poată ajunge rudele care vin de departe. Cu toate acestea, ceremonia întârzie frecvent peste 24 de ore în comunitățile ortodoxe. Nu se fac înmormântări de Şabat sau de Iom Kipur și, în prezent, există tendința de a dezaproba organizarea funeraliilor în prima și în ultima zi a sărbătorilor de pelerinaj. În Israel, în special la Ierusalim, înmormântarea poate avea loc și noaptea, inclusiv noaptea de după încheierea Şabatului.

A fi îngropat în pământul lui Israel a fost întotdeauna un deziderat. Unii evrei, nu neapărat practicanți, își cumpără locuri de veci în Israel și-și iau din timp toate dispozițiile necesare în acest scop. Când înmormântarea are loc în diaspora, există obiceiul de a așeza puțin pământ din Israel în sicriu, sub capul ori sub trupul defunctului.

Când membrii unei *hevra kadiša* preiau sarcina înmormântării, tot ei pregătesc și trupul în acest scop: îl spală bine, conform procedurii denumit *tohora* (sau *tahara*, „purificare rituală“), apoi îl îmbracă într-un giulgiu de in alb (*tabrihin*). La aşchenazi, locul unde se efectuează aceste operații se numește „casa pentru *tahara*“; în loc de *tahara*, sefarzii folosesc uneori termenul *rehița* sau *rehițat ha-met* („toaleta mortului“) . În sfârșit, după ce trupul a fost învelit în giulgiu, el este așezat într-un sicriu sau într-un coșciug în aşteptarea înmormântării. Conform unui obicei străvechi încă în vigoare în Israel și la unii dintre sefarzii orientali, trupul se îngroapă direct în pământ, fără sicriu.

În ladă sau în sicriu, mortul este dus la cimitir cu capul înainte. Bărbații adulți sunt înhumați cu șalul lor de rugăciune (*talit*), din care se rupe un franj sau care se deteriorează în mod special spre a-l face

inutilizabil. În unele comunități orientale, defunctul este îngropat și cu filacterele lui (*tfilin*).

Folosirea giulgiului simplu de înmormântare are scopul de a șterge diferențele sociale.

Pe morminte se așază o placă funerară cât mai curând posibil în limita termenului tradițional: la sfârșitul doliului de 30 de zile, în Israel, sau după 11 luni de la deces, în diaspora. Legea iudaică interzice deshumarea morților cu excepția cazurilor când se are în vedere reinhumarea în Ereț Israel sau în locul de veci al familiei (*Ș.Ar., I.D. 363,1; 364,5*). Membrele amputate în timpul vieții trebuie îngropate, la fel și trupurile care au fost supuse la autopsie sau la disecție sau din care s-au extras organe pentru transplant. Copiii născuți morți sau care mor înainte de a împlini 30 de zile trebuie de asemenea înhumați, dar nu se ține doliu în acest caz.

Iarțait

Lit.: „moment al (împlinirii) anului“ (idiș)

Aniversarea morții unei rude sau a unei persoane apropiate, după care avem obligația să ținem doliu. Data aniversării se stabilește după calendarul ebraic. Ritualurile asociate aniversării au fost stabilite inițial de către așchenazii din Germania în secolul al XV-lea și s-au extins apoi la restul lumii evreiești. Ele se întemeiază în special pe credința că a spune *Kadiș* la fiecare *iarțait* permite „înălțarea sufletului defunct“ până la înaltele sfere ale nemuririi și ale odihnei. Este obiceiul să se aprindă o flacără a amintirii (*ner neșama* sau lumânare de *iarțait*) care arde timp de 24 de ore în casa celui decedat, căci „sufletul omului este o flacără divină“ (Prov. 20,27).

În cursul *iarțaitului*, îndoliații recită *Kadiș* în cadrul unui *minian* (cvorum de rugăciune), la toate cele trei slujbe religioase zilnice. Unii sefarzi încep să spună *Kadiș* încă din Șabatul care precede aniversarea morții. Dacă *iarțaitul* cade într-o zi de luni sau joi, îndoliații

așchenazi sunt chemați la citirea Legii (a se vedea Tora, Citirea -ei); dacă nu au făcut-o în Șabatul precedent. În zilele săptămânii, oficiantul intonează o rugăciune de comemorare după ce îndoliațul și-a terminat lectura. Îndoliații sefarzi sunt chemați în general la Tora în Șabatul care precede sau urmează zilei de amintire. Încă din epoca talmudică, copiii defunctului se abțineau de la carne și vin în timpul *iarțaitului* (*Ned.* 12a; *Șev.* 20a). De aici vine obiceiul, practicat încă de unii evrei ortodocși, de a posti de *iarțait*, dacă acesta nu coincide cu o zi în care se omite *Tahnun* din cultul zilnic. Tot astfel, dacă data *iarțaitului* coincide cu o circumcizie sau cu ceremonia de răscumpărare a unui primnăscut, tatăl copilului, nașul (*sandak*), circumcizatorul (*mohel*) și oficiantul ceremoniei de răscumpărare sunt scutiți de post. Un alt obicei foarte răspândit de *iarțait* constă în a merge la mormântul defunctului, unde se recită versetele Psalmului 119, începând cu literele numelui ebraic al defunctului.

La sefarzii orientali, *iarțaitul* se numește *nahala* („moștenire“). Evreii din Spania sau din Portugalia îl numesc *meldado* („lectură“), ceremonie la care sunt invitați cei apropiați și prietenii defunctului. Slujbele religioase de după amiază și de seară fac parte din *meldado*, care se termină printr-o masă ușoară, servită celor care iau parte la ceremonial. Acest obicei, practicat odinioară acasă, are loc în prezent la sinagogă. Ziua de 7 Adar, aniversarea morții lui Moise, este respectată tradițional de membrii confreriei *hevra kadișa* („frăția sfântă“) și de evreii cucernici. De Lag ba-Omer este *iarțaitul* presupus al lui R. Șimon bar Iohai; el este celebrat la Meron, în Israel, unde o mulțime de pelerini se duc la mormântul rabinului și aprind focuri mari. *Hasidimii* celebrează *iarțaitul* pentru conducătorii lor (*admor* sau *rebe*), iar evreii din Africa de Nord organizează o serbare veselă la mormântul rabinilor venerați (*Hilula*).

Lumânări

Mult mai răspândit este obiceiul de a aprinde lumânări în cadrul riturilor mortuare, în ideea că luminile și flăcările simbolizează sufletul, căci „sufflarea omului este o lumină a Domnului“, cum se spune în Prov. 20,27.

La moartea cuiva, se aprind lumânări în casa defunctului în cele șapte zile de doliu (*șiva*), la aniversarea morții (*iarțait*) și în zilele când se spune *Izkor*, rugăciunea de comemorare, la sinagogă.

Evreii orientali obișnuiesc să aprindă lumânări pe mormintele rabinilor venerați. În mod tradițional, de *Iom Kipur, se arde o lumânare pentru sufletele morșilor.

În Israel, se procedează la fel și de *Iom ha-Șoa*, comemorarea victimelor Holocaustului.

Moarte

Sfârșitul vieții. Pe tema morții, Biblia se preocupă mai ales de două chestiuni: 1. De ce trebuie omul să moară și care e forța care îl lipsește de viață? 2. Care e destinul omului după moarte? În Geneza (3,19), Dumnezeu îl înștiințează pe om că se va reîntoarce în pământul de unde a fost luat. Pe de altă parte, după ispita din grădina Edenului, omul a fost alungat de acolo, ca nu cumva să mănânce din pomul vieții și să devină nemuritor (Gen. 3,22–23), ceea ce sugerează că moartea este rezultatul păcatului.

Atitudinea evreiască față de moarte, așa cum se reflectă ea în literatura rabinică, este un amestec de sfidare și de acceptare. Dat fiind că iudaismul nu contestă realitatea existenței lumești, moartea trebuie combătută; viața trebuie iubită și apărată. Moartea este un rău; moartea timpurie este considerată o nenorocire, iar longevitatea, o binecuvântare. Dumnezeu îi promite lui Abraham că va trăi până la

o „bătrânețe fericită“ (Gen. 15,15) și oamenii își urează frecvent unii altora, cu diferite ocazii, să trăiască până la o sută douăzeci de ani. Din punct de vedere ritual, cadavrul este cea mai importantă sursă de impuritate.

Halaha consideră că nu trebuie cruțat nici un efort pentru a salva un muribund (vezi Etică medicală evreiască). Talmudul (*R.H.* 16b) susține că se poate uneori evita moartea printr-o schimbare de nume; de aici, obiceiul de a schimba formal numele unei persoane grav bolnave. În astfel de situații, cel în cauză primește de regulă un nume simbolic, cum ar fi Haim („viață“) sau Rafael („Dumnezeu vindecă“). În perioada de doliu se obișnuiește recitarea versetului 25,8 din Isaia, unde se afirmă că Dumnezeu „va nimici moartea pe vecie“.

Pe de altă parte, iudaismul prezintă un puternic element de acceptare a morții. Potrivit Midrașului (*Gen.R.* 9,5), atunci când Dumnezeu declară că lumea pe care a creat-o este „foarte bună“, la moarte se referă; Dumnezeu ar fi creat deci moartea ca o parte pozitivă și necesară a universului. Rugăciunea *Ṭiduk ha-Din*, pe care îndoliații o recită în timpul slujbei funebre, îl descrie pe Dumnezeu ca pe un Judecător drept și acceptă caracterul irevocabil al hotărârilor sale.

Moartea individului este considerată (așa cum se poate vedea și din caseta alăturată) cea mai importantă ispășire a păcatelor omenești. Maimonide, care descrie diferitele moduri de ispășire, spune că păcatul de profanare a numelui lui Dumnezeu nu poate fi ispășit pe deplin decât o dată cu moartea. Înțelepții Talmudului credeau — iar această credință este admisă ca fundamentală în iudaism — că sufletul omului se întoarce la Dumnezeu.

Iudaismul impune un respect deosebit față de muribund și față de trupul lui, după ce sufletul l-a părăsit. O persoană pe moarte nu trebuie lăsată singură și se consideră un fapt meritoriu de a fi de față la moartea celor apropiați. Deși în iudaism mărturisirea păcatelor nu are valoarea unei taine, ca în catolicism, muribundul trebuie îndemnat, cu toate menajamentele, să-și împlinească datoria spovedaniei. În această situație, este bine să i se spună: „Mulți care s-au spovedit nu sunt morți și mulți care nu s-au spovedit au murit. E piața plină de oameni care s-au spovedit. Prin spovedanie, vei trăi. Toți câți se spovedesc își au locul lor în lumea viitoare“. Cei ce asistă la moartea cuiva recită

binecuvântarea *Baruh Daian ha-emet* („Binecuvântat fie adevăratul Judecător“) iar rudele recită *Țiduc ha-Din*. Măsurile legate de grijirea trupului și de pregătirea înmormântării poartă numele de *hesed șel emet* („adevărata bunătate“), fiindcă beneficiarul nu va putea niciodată să returneze acest serviciu. O dată moartea definitiv confirmată, se închid ochii și gura mortului, care este așezat pe podea, acoperit cu un cearșaf și cu o lumânare la cap. În locuința mortului, se acoperă oglinzile și se varsă apa din vase, în așa fel încât să nu fie nici o suprafață de apă stătătoare. Originea acestor obiceiuri este obscură și poate fi atribuită unor rămășițe de folclor și de superstiții. Respectul datorat mortului are o însemnătate fundamentală: cadavrul nu trebuie lăsat singur și este o *mițva* să stai lângă el și să citești psalmi. Cel care veghează un mort este scutit de obligația de a pune *tfilin*. Înaintea înmormântării, se procedează la toaleta corpului (*tohora* sau *tahara*) care este învelit într-un giulgiu (*tahrihin*).

Cei îndoliați imploră mila lui Dumnezeu pentru sufletul defunctului. Unii obișnuiesc să viziteze mormintele celor dragi și ale unor oameni foarte evlavioși, spre a le cere să se roage pentru cei în viață. Ambele obiceiuri pun în evidență credința într-o relație continuă între vii și morți.

6. RESPONSABILITY AND DUTY - THINKING THE FUTURE

It is a honorable duty, to correctly inform the audience in Romania, Israel and other countries about the state of the synagogues and Jewish cemeteries from Romania:

- The sacred patrimony of the Federation of Jewish Communities from Romania consist of:
  - 94 synagogues, out of which 41 are in use;
  - 809 cemeteries, located in 724 places, out of which only 148 are in places where Jews are still living.
- From the concrete assessments of the existing sacred patrimony, we reached the following conclusions:
  - for the rehabilitation and preservation of the sacred Jewish patrimony, we are in need of large human and financial resources, estimated at a total of about 50 million Euros.
  - as a first emergency, we need to perform works for eliminating the various deficiencies that continue the degradation of most of the synagogues and cemeteries
  - it is necessary to ask and get internal and international support for preserving and improving the present situation of the Jewish

religious patrimony.

- in order to identify possibly unregistered Jewish cemeteries in our records, we need to perform investigations in rural places where we know that Jews used to live decades ago.

- I drafted in the first half of 2006 a **Schedule for Measures concerning the Jewish cemeteries from Romania**, presented at the Meeting of the Board of Leadership of the Federation of Jewish Communities from Romania, that took place on July 10, 2006 and was approved.

The schedule of measures stipulates **various actions**, such as:

- getting support from central and local authorities;
- identifying the Jewish cemeteries that were not included in the Data Basis of the Federation of Jewish Communities from Romania;
- Removing the weeds from the Jewish cemeteries;
- Guarding and supervising the cemeteries;
- Updating the Data Basis of the Jewish cemeteries;
- Identifying some possibilities to reallocate amounts from FEDROM's and the communities' budget to perform first emergency works at the Jewish cemeteries;
- Constituting "The Jewish Cemeteries from Romania" Humanitarian Fund;

- We acted and obtained the inclusion into the National Restoration Plan of some important works at the synagogues from Orăștie (work finished in 2007), Iași and Piatra Neamț, as well as other works due to the local authorities;
- We initiated and sent to the Government a **Memorandum** including the proposals of the Federation of Jewish Communities from Romania for the protection of the Jewish patrimony, as a part of the national patrimony. The concrete result was the Gov. Decision no. 544/06.06.2007, obtaining the amount of 400.000 lei for urgent repairs in 14 religious locations – 6 synagogues and 8 cemeteries.

- Also, Romania's Government founded the Mixed Committee for the Support of the Preservation of the Sacred Jewish Patrimony, with representatives of the Ministry of Culture and Religion, the Ministry of Internal Affairs, as well as of the Federation of Jewish Communities from Romania.

- In 2007, a Protocol was signed with the Caritatea Foundation, for financial support worth of 1.000.000 USD – for works at Synagogues and Cemeteries.

With the help of the Town Hall of Bucharest, we perform rebuilding works at the fences, as well as other repairs at the three Jewish cemeteries from Bucharest.

At present, we are working on the Program for 2008, for new measures in order to improve the conditions for the rehabilitation of the synagogues and Jewish cemeteries from the resources of the Federation of Jewish Communities from Romania and also from the financial support granted by the “Caritatea” Foundation. In 2006 and 2007 there were performed numerous and various works for the synagogues and cemeteries, summing up some 765.000 USD.

In the year 2000, the Jewish cemeteries benefited from repairs and maintenance works amounting to 12800 USD (27 works), in 2006 and 2007 we performed 120 works, amounting to 288000 USD.

- **So, it is not at all a case of neglect from the part of the Federation of Jewish Communities from Romania, of the Jewish Communities from the province or of FEDROM’s President, related to the maintenance, keeping and modernization of the sacred Jewish patrimony.**
- **President of the Federation of Jewish Communities from Romania addressed an APPEAL to the Jews** who were born in Romania, for the support of the very difficult actions of preservation, maintenance and valorization of the Jewish heritage in Romania, that was created along centuries by the Jews who lived in these places.

FEDROM APPEAL

The Jewish Communities in Romania, united within their Federation, FEDROM, are launching the following

APPEAL

TO THE JEWS OF ROMANIAN ORIGIN AND TO ALL OUR JEWISH BROTHERS AND SISTERS IN ISRAEL, THE UNITED STATES OR WHEREVER ELSE THEY HAPPEN TO LIVE,

To assist, in any way they find fit, including financially, in the complex and extremely difficult task of preserving, maintaining and enjoying the Judaic heritage of Romania, created along the centuries by the Jews living in these parts of Europe.

Our appeal, that of the less than ten thousand members of today's Jewish communities in Romania is a sincere one, meant to ensure that together, we will be able to fulfill our sacred duty to secure the existence and normal functioning of our beautiful heritage consisting of synagogues and cemeteries. We inherited this legacy from the 800-thousand Jews who lived and created in Romania in the years preceding World War 2, after centuries of Jewish presence in these lands.

In our days, in Romania, there are 98 synagogues and 802 Jewish cemeteries, an inheritance sacred to all

Jews. We assure you, our beloved brothers and sisters that no Jewish cemetery whatsoever has disappeared in Romania, even though in many localities with a Jewish cemetery, there is not even one Jew left, for many years now.

Please, don't forget even for a moment that, helping materially and financially, as much as you can afford, you are really helping the Jews of Romania, who are making great efforts to fulfill the sacred duty to preserve their heritage.

From soul to soul, from one Jew to another Jew, let's ask ourselves in all sincerity what have we done and what will we do, in order to save our sacred heritage which gives us the chance of a rendezvous with History - the history of the authentically Jewish life lived by our mothers and our fathers and our ancestors.

With all our moral responsibility based on Jewish ethics, we assure you, our beloved Jewish brothers and sisters, that every penny you'll donate to this noble cause will be spent only for keeping alive and giving a new lease on life to the Jewish heritage in Romania.

Everything we are going to do and achieve in the field of preserving our historical legacy will be subject to the utmost transparency. We will systematically disseminate information and report on our projects. We will account to the very last penny of the monies we will receive from you, from the Romanian authorities and from any other source.

Please, stand with us in the fulfillment of a sacred

duty, as required by our Jewish faith!

In the name of the Jewish communities in
Romania,

DR. AUREL VAINER,
President of FEDROM

YOUR DONATIONS CAN BE SENT/WIRED TO
THE FEDROM ACCOUNTS KEPT AT “BANCA
COMERCIALA ROMANA, FILIALA SECTOR 3
BUCURESTI”.

In Romanian currency (RON):

IBAN code RO23RNCB0074011952750020

In US Dollars:

IBAN code RO66RNCB0074011952750022

In EURO:

IBAN code RO66RNCB0074011952750021

cod SWIFT:

RNCBROBUB30

Realizat de:
JANINA ILIE
MIRELA AȘMAN
Traducere: GEORGE WEINER
Tehnoredactare: MARIUS GELLER

Mulțumim pentru sprijinul acordat de
dna. dr. IRINA CAJAL MARIN